

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-ро ильсум
пътхапам
кынчелжаныагыу кындыкын

№ 214 (22423)

2021-рэ ильес

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
ШЭКЮГҮУМ и 24-рэ

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
КЫХАТЫУТАГХЭХЕР ҮКИ
НЭМҮКИ КҮЗБАРХЭР
ТИСАЙТ ИЖҮҮГҮӨТӨШТХ

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ иғъээзет

Лыхъужьныгъэ зэрихъагъ

Теүцожь районымкээ
куаджэу Пэнэжы-
къае дэт гурыт
еджаплэу N 1-м ия
8-рэ класс ис пшээ-
шъэжьыу Хъахъу-
жъэкъо Марианнэу
машом ышыпхъухэр
щызыухъумагъэм
Адыгэим и Лыхъухъэу
Күмпүл Мурат Фе-
дерациемкээ Советым
инэпээпль медалэу
«Лыхъужьныгъэ зэ-
рээрихъагъэм пае»
зыфиорэр Адыгэ
Республикэм и
Правительствэ и
Унэ щыритыжыгъ.
Республикэмкээ ащ
фэдэ медаль ап-
рэу зэрратыгъэр а
пшээшъэжьыер ары.

Медалыр кыритьжээ Адыгэ
Республикэм и Лыхъухъэ кын-
зэрэхигъэштыгъэмкээ, ильсээу
икыгъэм Федерациемкээ Советы-
том лыхъужьныгъэ зезыхъэгъэ,
цыифхэр къээтигъэнэжыгъэ кэ-
лэццыкхэм апае ар ыгъэнэфагъ.
«Федерациемкээ Советым и

Тхъаматэу Валентина Матвиен-
кэм бэмышлэу зэлуклэгъу дыси-
лагъ, республикэм ихэхъоныгъэ
ильтэнхъохэм ащ тащитетгүш-
лагъ. Непэ сигуалэу Федераци-
емкээ Советым итын къээтигъы-
гъэм юкъэсэгъэхъажы. Мариан-
на, мыш фэдэ медаль Адыгэим-

кэ оры апэрэу къызэратырэр. Ау лыхъужъэу тилэр маклэп. Шэнышлу хъугъэ мыш фэдэ
лофтхъабзэхэр зэхэшгээнхэр, цыифхэм якъэгъэнэжын елхы-
гъэ блэнэгъэ зеклюакъ къызхэ-
фэгъэ кэлэццыкхэм ящиху-
тлонир», — къыхигъэштыгъ Күм-
пүл Мурат.

Адыгэим и Лыхъухъэ джащ
фэдэу Марианнэ нэпээпль шу-
хъафтын ритыгъ үкис зэрэфэ-
разэр риуагъ. Күмпүл Мурат
къызэрхигъэштыгъэмкээ, ащ
фэдэ зеклюакъхэр пстэуми зэ-
ллягъэшгээнхэ фое.

2021-рэ ильсэым гъэтхапэм и
15-м пчыхъэм зэшыпхъуиш
зэрысигъэ унэм къыкленагъ. Аналхъижъэу ильсээ 12 зыныжъ
Марианнэ электрооборудова-
нием щыклагъэ зэрэфхэгъэм
къыхкэлэу лугуумэр къызыклаом
щтагъэп. ышыпхъо Аринэ къы-
лэти, Аннеттэу чыверэр къыгъэу-
щи, ахэр игъусэхэу унэм къи-
лъэтхи, янэрэ ышнахыжъэу
Русльянрэ адэжь чыагъэх. А
лъэхъаным гъэмэфэ пшерхъа-

пэу щагум дэтэм ахэр щылагъэх.
Янэ псынкэу дежурнэ диспет-

черым фытеуагъ үкис мэштогъэ-
клиасэхэр таңкыншкэ къэсн-

гъэх, машори агъэлосэжыгъ.

«Уныбжыкъэми, лыхъужьны-
гъэ зепхъагъ. Щынэгъо чылпэ
узефэм, тэрээзу узекуагъ, пши-
пху нахыкъэхэр къэбгэнэжы-
гъэх, о пшхъэ къырыкъоштим

уегупшигъэлэп», — къыуагъ
Адыгэ Республиком и Лыхъухъэ.

Урысыем и МЧС Адыгэ Рес-
публикомкээ и Гээлорышланэ

ипашэу, полковнику Станислав

Илющенкэм Рэзэнгъэ тхыл
пшэшвэжьем кыритьгъ үкис
чылпэ зэжъум Марианнэ хэ-
кылпэ къызэрхигъотыгъэр,

мэштогъэклиасэхэм псынкэу

зэрхъээзээ лофтхъабзэхэм яшуа-

гъэкэе цыифхъэхъэ зэрэхэмь-

кодагъэр -къыхигъэштыгъэх.

Адыгэ Республиком и Къэра-
лыгъо Совет — Хасэм и Тхы-

матэу Владимир Нарожнэр,

Адыгэ Республиком гъэсэны-

гъэмрэ шэныгъэмрэкэ ими-

нистрэу Кіэрэшэ Аңзаур Мари-

аннэ кыфэгушуагъэх, гүшүлэ
фабэхэр кынралуагъэх.

Пшэшвэжьем ятэу Аслын-

рэ янэу Марзэтрэ мы лофтхъа-

бзэм хэлэжьагъэх.

Ахэр кынз-
гүшүлэхэм республикэм илэш-

хэтхээм үкис Адыгэим и
Лыхъухъэ ялфыгъэ изеклюакэ

усэ кызыэрэфашигъэм пае
зэрафэрэхэр кынхагъэштыгъ.

Адыгэим и Лыхъухъэ икэхүм

кынзериуагъэмкээ, сабынбэ зэ-

рыс Хъахъужъэкъо унагъом тэ-

рээзу якъэлэцькъухэр зэралпу-

хэрэр, ахэм япшэшвэжьые

фэдэ зеклюакэ кызыхэфэхэрэр

республикэм щысэхүрэмкээ

щысэ хүнхэ фое.

«О таубытагъэу, блэнагъэу
пхэлльэр, լэпылэгъу зищыкъагъэм

уде 1энэм узэрэфхэзьырэу
уилэгъухэмкэ щысэшлу орхэу»,

— къыуагъ Күмпүл Мурат

Марианнэ зыкыфигъазээ.

АР-м и Лыхъухъэ

ипресс-къулыкъ

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-

хыгъэх.

Къумпыл Мурат футболист ныбжыкIэхэм аIукIагъ

Адыгейм и Лышъхэу Къумпыл Мурат футболынкэ Олимпиадэхэм ахэлжээштхэр зыщагъэхъазырырэ республике спорт еджапIэм екIуалэхэрэм ятренировкэ шъхъэихыгъэ зэрэкорэм зыщигъэгъозагъ.

ҮпэкIэ цыифхэм зэдэгушын эгъу занкэ задешым, футболист ныбжыкIэхэм республикэм ищаа ядэжь кырагъэблэгъэгъагъ.

Къумпыл Мурат спортсмен ныбжыкIэхэм ятренировку стадионен «Юностим» щыктуагъэм елплигъ, спортсменхэм адэгушыагъ. Адыгейм и Лышъхэе футболынкэ Олимпиадэхэм ахэлжээштхэр зыщагъэхъазырырэ республике спорт еджапIэм ищаа Хабэху Рустем.

Адыгейм и Лышъхэе зэлукIэгъум зэрэшхигъэунэфыкыгъэмкэ, футболыр спорт лъепкъ анахь шъхъаэхэм республикэм щыхалытыэ ыкIи ащ лъэшэу ынаэ щытырагъеты.

«Мы аужырэ ильэсхэм спорт

инфраструктурэ дэгъу республикэм щызэхэтэн тльэгъигъ. НепэкIэ мэхъанэшхо иI кэлэццыкIуухэрэ ныбжыкIэхэмрэ нахыбуу физическе культуре, спортын алыщэгъэнхэм, тренировкэхэмрэ зэнэкъокуухэрэ язэхэшэнкэ джэгупIуу щылхэр нахь шулагъэ кызыгу гъэфедэгъэнхэм», — хильэунэфыкыгъ республикэм и Лышъхэе.

Футболынкэ Олимпиадэхэм ахэлжээштхэр зыщагъэхъазырырэ республике спорт еджапIэм ищаа Хабэху Рустем зэлукIэгъум кызэршиуагъэмкэ, Урысые футбол союзым мыгъэ яспорт еджапIэ кэлэццыкIуу футбол гүпчэм истатус кыифигъэшшошагъ. Футболист ныбжыкIэхэм ягъэсэнкэ ащ амалыкIэхэр квяритыщых. Урысые футбол союзым зэхъиньгэу дыржам ишлүгээкIэ яспорт еджапIэ инфраструктурэ нахь зырагъэушшомбгүн, кадрэхэмкэ, методикемкIи Iэпилэгъуу квяратын альэкIыщ.

Республикэм и Лышъхэе спорт еджапIэм зэрэшшиагъэм икIуххэм атетэу цыифхэр жульгээу зыихэлжээрэ спортын

зегъэушшомбгъугъэнимкэ, спортсмен сэнаущхэм Iэпилэгъуу ягъэгъотыгъэнимкэ пшъэриль заулэ афишигъ.

ЗэлукIэгъум икIух республикэм ищаа футбол зэршшэрэ Iэгудаахэр клубын ритигъэх. ЕджапIэм испортсменхэмрэ итренерхэмрэ яспортивнэ еджапIэ итамыгъэ зытет футболкэр шулафтынэу Къумпыл Мурат кыратыгъ.

Футболист ныбжыкIэ 600-м ихумэ футболынкэ Олимпиадэхэм ахэлжээштхэр зыщагъэхъазырырэ республике спорт еджапIэмрэ ащ икIутамэхэу районхэм ашыкIэхэмрэ непэ Iоф ащаашэ, тренер 20-мэ ахэр агъасэх. Спорт еджапIэр кээзыуххэрэ республикэм футбол клубэу «Зэкъошнгъэм» хэхэх. Ильэс зэфэшхъяфхэм мы спорт еджапIэм урысие премье-лигэм икомандхэм ашешIэгъэ спортын заулэ кыщаагъэхъазырыгъ.

**АР-м и Лышъхэе
ипресс-къулыкъу**

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Культурэр, щылэнгъэр

ТхыльеджапIэр къизэIуахыжьыщ

Пэнхэс икъоджэ тхыльеджапIэ гъэцэкIэжын IофтIэнхэр шIехэу щаухыщых.

Лъэпкъ проектэу «Культурэр» щылэнгъэм зэрэшшихырашырэм амалышхэр къетых. Шьюлъир проектэу «Культурнэ щылакIэм» къыхиубытэу Адыгэ Республике итхыльеджапIэ-

хэу уахьтэм диштэу зэтырагъэспыхъагъэхэм ашыщ Пэнхэс дэт тхыльеджапIэр.

— Модельнэ тхыльеджапIэр гъэсэнгъэхэмрэ культурэмрэ ягупчэ хуугъэ. КIеу чагъэуцогъе

техникэм лэууж зэфэшхъяфхэр зэфишэштых, — кыуаагъ Тэхъутэмийкье районым культурэмкэ и ГъээорышланIэ ищаа Ацуумыжь Рустам. — Пчэхэм, шхъаныгъупчэхэм ятеп-

лэ зихъожыгъ, фэло-фашIэхэм ядэгъуу хэхъуагъ.

ТхыльеджапIэм ифонд кIеу кыдаагъэкIыгъэ тхыль мини 2,4-кэ нахыбуу хуугъэ. Къудажэм дэсхэм яшIэнгъэхэм ахагъэхъоним фэшI тхыльеджапIэм амалышхэр щагъотышых.

Пэнхэс республикэм икъоджэ зэтэгээпсихъагъэхэм ашыщ. ИкIыб къэралхэм къарыкыжыгъэ тильэпкъэгъуунэгъуабэ щэпсэу. Зэо-банхэм къахэкIыж-

хи, ятарихъ чыгу рэхъатныгъэ щагъотыгъ, гупсэфынIэ афэхъуу.

ТхыльеджапIэм итеплы нахь кIэракIэ хуугъэ. Апчым Пэнхэс итамыгъэ сурэтэу тешхъягъ. 2021-рэ ильэсэм, тыгъэгъазэм и 10-м тхыльеджапIэр Пэнхэс къыщызэIуахыжьыщ. ШIэнгъэм, культурэм алыщагъэхэр Iофтхъабзэм хэлжээнхэу, къудажэм игушуагъо дагошигъинэу зэхэшакIохэм рагъэблагъэх.

САХЫИДЭКЬО Нурбый.

Депутатхэм дырагъэштагъ

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным зигъот маклэу къэралыгъом исир нахь маклэ шыгъэнэр пшъэрыль шъхьаэу къыхигъэшхэрэм ашыц. Мы ильэсэм имэлэльфэгъу мазэ УФ-м Федерациемкэ и Совет фигъэхыгъэ Джэпсалъэми ашт игугъу къишишыгъ.

Тхамыкэу щыла унагъохэм илэпшэгъу афххуягъэнэм фытегъэхьэгъе юфтххэбзэ зэфэшъхаяфхэхэм къэралыгъом илашца къещакло афххуягъ. Ахэм зэу ашыц узэрыпсэун пльэкъышт ахъщэ анахь маклэмрэ лэжэ-пкэ анахь маклэмрэ ахэгъэхъогъэнэм фэгъэхыгъэ гъэтэрэзыжынхэр.

Ар къызиуагъэм үүжирэ мафэм, блэкыгъэ бэрэскэшхом, УФ-м и Къэралыгъо Думэ къынхилхъягъ. Бюджетымкэ ёыкли хэбзэлаххэмкэ Комитетыр

ахаплы, адыргъэштагъ. Тыгъусэ, шэккогъум и 23-м, Къэралыгъо Думэм зэхэсгыгью ीлагъэм гъэтэрэзыжынэу Владимир Путиныр къещакло зыфххуягъэхэр къыдыххельтагъхэу бюджетым ироект ятлонэрэ еджэгъумкэ щихэппльагъэх.

Бюджетымкэ ёыкли хэбзэлаххэмкэ Комитетым илашца Андрей Макаровын зэхъокынгъэу бюджетым фэххүщхэм яшуагъэкэ социальнэ ахъщэтынхэм ашыщхэм къызэрхэхъоштим къыкыгъэштхъыгъ.

— Нэбгырэ миллион пчагъэмэ мы гъэтэрэзыжынхэм яшуагъэ якыщт. Арышь, ахэм зэрдадгъэштагъэм имызакью, зэрэххырашхэрэм тываэ тетынэр тэ, парламентариехэм, типшъэрыль шъхьаэхэм ашыц, — къыиуагъ депутатым.

Шыгу къэдъэкъыжын, УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр узэрыпсэун пльэкъышт ахъщэ анахь маклэу ёыкли лэжэпкэ анахь маклэу къэралыгъом щигъэнэфагъэхэр процен-ти 8,6-кэ къэлтэгъэнхэм къещакло фэххуягъ. Ашт ишуагъекэ

юфшланда үүхэм апае узэрыпсэун пльэкъышт ахъщэ анахь маклэу агъэнэфагъэр сомэ 12274-м нэсийтых. Лэжэпкэ анахь маклэу Урысыем щагъэнэфагъэр процен-ти 8,6-кэ къызалтыкэ сомэ 13890-рэ зэрэхъущтыр.

Экспертхэм яеплъыкІэхэр

Коронавирусым пэшүеуклорэ вакцинациер жуугъэу Урысыем зыщы-рагъэжьагъэр мэзипш хуугъэ. Прививкэ зязыгъэшыгъэхэр непэ анахьэу зыгъэгумэхъэрэ юфыгъохэм ашыц икэрыкэу зыхябъальхъэмэ хуущт вакцинэм икъыххын.

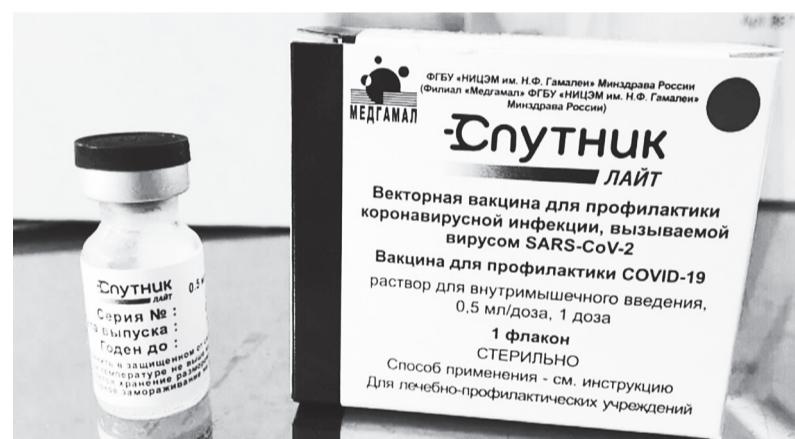
Ыпэкэ зыхальхъэгъэ вак-цинэр агъэфедэшта, хуауми ар зэблахъумэ нахьшыу? Мы упчээм специалистхэм джэуп къыратыжы.

УФ-м псауныгъэр къэуххумэгъэнэмкэ и Министерствэ зэрилтийтэрэмкэ, анахь шъхьаэлэр прививкэ зябгъэшынэр ары. Ведомствэм иштат хэмийт тера-певт шъхьаэу Оксана Драпкинам къызэрхэхъэштигъэмкэ,

ревакцинацием пае къэралыгъом щатхыгъэ вакцинэхэр зэ-кэ бгъэфедэнхэ пльэкъышт.

Ау ашт иеплъыкэ бэхэм дырагъаштэрэп. Гүшьлэм пае, медицинэ шлэнгъэхэмкэ докторэу, вирусологэу Анатолий Альтштейн зэрилтийтэрэмкэ, вакцинэхэу «Спутник V» ёыкли «Спутник Лайт» зыфилохэрээр мыш дэжым бгъэфедэнхэр нахьшыу.

Иммунологэу Николай Крючковым ашт фэдэе иклолаклэр нахь тэрэзэу ельтийэ. Экспертым къызэриуагъэмкэ, ашт прививкэ зы вакцинэмкэ зябгъэшшэу, ревакцинациер нэмийкынкэ пшыэмэ зи гумэ-кыгьо къыпкыштэп. Ау нахьбэхэм «Спутник Лайт», джащ фэдэу зыныбж хэкологияхъэм, зинмунитет къеыхыгъэхэм «Спутник V-р» нахь

къякунэу специалистым хөгжэ-нэфыкы.

УФ-м псауныгъэр къэуххумэгъэнэмкэ иминистрэу Михаил Мурашко зэрилтийтэрэмкэ,

ильэс 18 — 60 зыныбжхэм ревакцинациер «Спутник Лайт» зыфиорэмкэ, нахь зыныбж хэкологияхъэм «Спутник V-мкэ» ашыямэ ишуагъэ къэлкшт.

Проектым игъэцэкІэн рагъэжьагъ

Бзыльфыгъэ предпринимательствэм хэхъоныгъэ ышыным фытегъэпсэхъэгъэ федэральнэ гъэсэнэгъэ проектэу «Мама — предприниматель» зыфиорэм илофшэн шэккогъум и 22-м Адыгэим щырагъэжьагъ.

Ашт икэшакло Адыгэ Республиком экономикэ хэхъоныгъэмкэ ёыкли са-туумкэ и Министерствэрэ гупчэу «Мой бизнес» зыфиорэмрэ.

Проектым хэлажьэхэрэм илэпкэ зыхэмийл тренинг аклун ёыкли менеджментым, финансхэм, маркетингхэм алъэнхыкокэ шлэнгъэхэр зэрагъэгъотынхэ альэкъышт. Джащ фэдэу уилоф къызэлупхынэм пэлубгъэхъанэу сомэ мини 100 хуурэ грантэм уфбэнэн амал щыл.

Адыгэим и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу,

социальнэ политикэмкэ, унагъом илофыгъохэмкэ, псауныгъэр къэуххумэгъэнэмкэ ёыкли культурэмкэ парламентскэ комитетым итхаматэу Наталья Широковам юфтхъабзэр къызэ-лиихызэ, проектым хэлэжъэрэ бзыльфыгъэхэм шу-фигъэзагъ, гъэхэгъэшхүхэр ашынхэу, шлэнгъэхэр зэрагъэгъотынхэу, ябизнес къызэуахынэмкэ ёыкли хэхъоныгъэ ашынхынэмкэ мы пстэури ѹпшэгъу къафэхъунхэу къафэлэшыагъ.

Илэпкэ зыхэмийл бизнес-

егъэджэнэр шэккогъум и 26-м нэс клошт. Мэфитфым къыклоц бзыльфыгъэхэм предпринимательствэм ильэ-ныкьо шъхьаэхэм нэуасэ зафашышт, джащ фэдэу ехъхэм ябизнес-проектхэр зэхагъэуонхэм ёыкли къа-гъэлэгъонхэм феджэшт.

Проект анахь дэгүм ихгээуэнфыкын пэхухащт мылькур къээзытупшырэр фондуу «Amway» зыфиорэр ары. йлэпкэ къызэрхэдгъэ-щыгъэу, теклоныгъэр къыдэ-зыхыгъэ бзыльфыгъэм гран-тэу сомэ мини 100 ратышт.

(Тикорр.).

Искусствэр, кІэлэцІыкІухэр

ЗЭНЭКЪОКЪУХЭЭ ЯШІЭНЫГЪЭХЭМ АХАГЬАХЬО

Музыкальнэ лъэпкь Іэмэ-псымэхэм произведенияхэр къязыгъэорэ кіэлэцІыкІухэр я VIII-рэ фестивалэу Мыеекъуапэ щыкІуагъэм хэлэжьагъэх.

Краснодар краим, Ростов хэкум, Адыгэ Республикаим икъалэхэм, районхэм якІэлэ-еджаклохэр фестивалым щызэулагъэх. Пэшорыгъэш зэнэкъоукъухэр къалэхэм, районхэм ашызэхашаагъэх. Теклоньтээр къыдэзыхыгъэхэм Адыгэ Республикаим искусствэхэмкэ иколледжэу Тхъабысымэ Умарэ ыцлэ зыхырэм щызэхашаагъэх кіэух фестиваль-зэнэкъоукъум яшэнэгъэ къыщагъэлэгъяагъ.

Къэралыгъо гъэпсыкэ илээ Адыгэир зыпсэурээр ильэси 100 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ фестивалыр культурэм хэхъоныгъэ ышыным хэхъэрэ юфхъабзэхэу 2021-рэ ильэсүм республикэм щызэхашаагъэрэм ашыц. Адыгэ Республикаим культурэмкэ и Министерствэ, АР-м искусствэхэмкэ иколледжэу Тхъабысымэ Умарэ ыцлэ зыхырэр фестивакло, зэхшакло фэхъугъэх.

Шъолъирхэм яфестиваль икъизэуухин фэгъэхыгъэ зэхажхэм Адыгэ Республикаим культурэмкэ и Министерствэ иотдел ипащэу, Адыгэ Республикаим культурэмкэ изаслуженэ юфышэу Шэуджэн Бэлэ къыщигу-щылагъ, зэхшакло ацлэкэ фестивалым хэлажъехэрэм къафгушуагъ. КіэлэцІыкІухэр, ныбжыкіхэр искусствэм фэшагъэхэу пүгъэнхэмкэ, сэнэхъатэу къыхахыщтым фэгъэсэгъэнхэмкэ фестивалым имэхъанэ зыкызэрилэтиэрэ Шэуджэн Бэлэ хигъеунэфыкыгъэх. Адыгэ Республикаим икъэралыгъо гъэпсыкэ игъэпытэн кіэлэджаклохэр, искусствэм иофышэхэр талэки зэрэхэлжээштхэр къыуагъ.

ОсэшI купыр

Искусствэхэмкэ Темыр-Кавказ къэралыгъо институтым ипрофессорэу, культурэмкэ ѹики искусствэхэмкэ Налщиц дэт колледжым ипащэу, Урысъем, Ѣеклиб къэралхэм ашыкъогъэ хэгъэгүй ѹики Дунэе фестиваль-зэнэкъоукъум ялауратэу, Къэбэртэе-Бэлъкъарым культурэмкэ изаслуженэ юфышэу Шэрыбэ Валерий ѹики музыкальнэ Урысъем иакадемиу Гнесинхэм ацлэ зыхырэм икілэгъаджэу, Урысъем ѹики Дунэе зэнэкъоукъум ялауратэу Владислав Домогацкэм осэшI купым пэшэнгъэ дызэрхахь.

Пышнэ лъэпкь зэфэш-

хъафхэмкэ, балалайкэмкэ, домрэмкэ, гитарэмкэ язакъо орэдышъохэр къезыгъэуагъэхэр, ансамблэхэм ахэтхэр, нэмийкхэри зэнэкъоукъум яшэнэгъэхэр 15, пышнаохэр 10 хууьштыгъэх.

ЗЭФХЫСЫЖХЭМ УАГЬЭГУПШЫС

ОсэшI купым ипащэу Шэрыбэ Валерий зэхэцаклохэм афэраз. Кіэлэджаклохэм фестивалым зыфагъэхъазырэз яшэнэгъэ хагъэхъуагъэу ылтыгатэ.

ЩЫТХҮЦІХЭР КЫДЭЗХЫГЪЭХЭР

Анубжхэм яльтыгъэу кіэлэджаклохэр купищэу гошигъяагъэх. Апэрэ купым хэтэу Гыгъо Рустам гитарэмкэ теклоньтээр къыдихыгъ. Ар Мыеекъуапэ щеджэ, кіэлэгъаджэу Т. Пэнэшшур илац. Ятлонэрэ купым

Матвей Алешинир къыщыхагъэшыгъ, Е. Полун икілэгъадж. Яшэнэрэ купым Павел Шепиловым апэрэ чыпэлэр къышихыгъ, еджакло Ростов хэкум къинкыгъ. Тхагъэпсэу Алим яшэнэрэ хууьгъ, Адыгэкъалэ щыщ.

Балалайкэмкэ Виталий Фроловым апэрэ чыпэлэр фагъэшьшагъ, Краснодар краим ипсэуплэу Мостовским щеджэ.

Лъэпкь пышнэмкэ яшэнэрэ чыпэлэр къыдахыгъэх Хяджэбиеекъо Пэрытрэ

Кушъу Ренатрэ. Кіалэхэр Мыеекъуапэ ѹики Афыпсыпэ ащеджэх.

Ансамблэхэр

Гитарэмкэ орэдышъохэр къезыгъэуагъэхэ Максим Кулакиним, Анита Шекерьянц, Платон Любин Тульскэм щеджэх, О. Овсиенкэм егъасэх. Ятлонэрэ чыпэлэр афагъэшьшагъ.

Тэххутэмыкъуае искусствэхэмкэ икілэцІыкIу еджапIэ иансамблэу «Күшхъечээсэм» лъэпкь музыкальнэ Іэмэ-псымэхэмкэ орэдышъохэр ыгъэжынчыгъэх. Нэпсэу Ренат, Мэзыуяжко Тимур, Делэжко Бислъян, Тыгъужь Иляс, Гунай Рустам купым хэтхэу ящэнэрэ чыпэлэр къыдахыгъ. Еджаклохэр Н. Тыгъужым егъасэх.

Гитарэмкэ къезыгъялохэу нахыжхэм якуп хэтхэм язэнэкъоукъу Мыеекъуапэ икілэцІыкIу еджапIэу N 6-м апэрэ чыпэлэр къыдахыгъ, кіэлэгъаджэр Е. Полун.

Адыгэкъалэ искусствэхэмкэ иеджапIэ зыщызыгъасэхэрэ Яхуулэ Расулрэ Хъуакло Альбертрэ гитарэмкэ ялэпэлэсэнтигэ къаагъэлэгъяагъ, ятлонэрэ чыпэлэр къыдахыгъ.

Кіэлэегъаджэу Хъакомэ Симэ зэрильтэрэмкэ, Адыгэкъалэ сэнаушигъэ зыхэл кіэлэцІыкIу щэпсэу. Искусствэр нахыашогъэш!гъон хууным фэш нахыбэрэ концертхэр, пчыххэзэххэе гъэшэлэгъонхэр зэхажэнхэ ямурад. Зэнэкъоукъум изэхэшаклохэм афэраз.

Домрэм, аккордеоным, баянным, лъэпкь пышнэм зафэзыгъэсэрэ еджаклохэм язэнэкъоукъу хагъэунэфыкIыре чыпэлэр къыщыдэзыхыгъэхэм ашыщих Адыгэкъалэ иеджаклохэр Яхуулэ Расул, Хъуакло Альберт. Пышнайхэр Хъакомэ Симэ регъаджэх.

Натырбье къикыгъэ пышнайоу Ян Симоненкэм ятлонэрэ чыпэлэр купым къышихыгъ, Е. Кушнаренкэм регъаджэ.

Музыкальнэ Іэмэ-псымэхэм зафэзыгъэсэрэ кіэлэджаклохэм яшэнэгъэ зэрэхажахъорэр зэнэкъоукъум къыщагъэлэгъяагъ. Адыгэ пышнэм имызакъоу, шыкIэпшынэм, къамылым апшэгъэ еджаклохэм япчыагъэ нахыбэрэ хууьштэу тэгүгъэ. Ахэри зичээзы зэнэкъоукъу шольырхэм яэштэм чанэу хэлэжъэнхэу, тагъэшүшонэу афэтэло.

Я VIII-рэ зэнэкъоукъу шольырхэм ялагъэм лъэпкь зэфэшхъафхэр зэфишагъэх. Культурэм, искусствэм хэхъоныгъэу ашырэр, фольклор бай зэрэтиэр къаагъэлэгъяагъ.

Зэнэкъоукъум хагъэунэфыкIыре чыпэлэр къыщыдэзыхыгъэ еджакло 31-рэ кіэух концертхэм хэлэжъагъ. Ансамбли 6 лауреат хууьгъ. Ялэпэлэсэнтигэ къаагъэшыгъэхэм дипломхэр, щытхуу тхыльхэр, шүхъафтын льаплэхэр аратыжыгъэх.

САХЫДЭКЬО Нурый.

Адыгэ къэбыр нэмүкI къэбхэм сыда зэратекIырэр?

Ильэс минитф хуугъэ къэбыр цыфхэм кызагъэкырэр. Зэфэшхъаф лъэпкыипши агъенафэрэр. Ахэм ашыщэу адигэ къэбыр анахь Ӏешлоу къахэтхыгъэу ильэс къес кэр итхыжызыэ лэшлэгъу пчагъэ хуугъэу къэтгээкы.

Лъэпкь шхыныгъоу тиэхэм чыпIе гъэнэфагъэ къэбым щеубыты. Адыгэхэм ялэнэ зехъакэ плIэу зетырафы: мафэ къес ашыре Ӏанэр, хъэкIе Ӏанэр, нысэшэ ыки нэшхъэгъо Ӏанэхэр. Ахэм ашыщэу аперэр ары къэбым хэшъыкыгъэ сид фэдэрэ шхыныгъори къизаштэрэр. Адыгэ къэбыр нэмүкI къэбхэм сыда зэратекIырэр? Сыда шуагъэу хэлъыр? Сыдкэ къахэбъэшын пльэккышта?». Тэ тууплэккугъэхэм ыкIи нэмүкIеу къэбым изэгъэшлэн пыльхэм язэфхысыжхэм кызэрэгъэльгээрэмкэ, адигэ къэбыр къахэзыхъэшэу ӀешлуякIе къезитэу, шэхэу лыым хахъэу хэлъэр углеводхэр ары, анахъэу глукозэмрэ фруктозэмрэ. Фруктозэр къебкIеу хэль. Аш пае «къэбыр шьюом фэдэу Ӏешлу» ало. Къэбым тигъэм зыфещэи, аш фэбгээдэнуи ыкIоцI гъожы, аш пае «бэта каротин» зыфалорэри дэгъоу хэль.

Къэбыр нахыбэрэ щылтын къес глукозэмрэ фруктозэмрэ нахь макIе мэхъу, сида пломэ къэбым жыы къещэ, иклеткхэм биохимическэ зэхъокынгъэу афхухэрэм ахэр агъафедэжы. Ау, адрэхэм ялтытыгъэмэ, адигэ къэбыр щылтыгъэмэ шуагъэу хэлъхэм чэнэгъэшко афхухэр. Нахь къыханэр бэта каротины ары. Ары нахь къызкыхэгъэшын фаер. Бэта каротиным тинэхэм нахь чанэу юф языгъэшэрэ витаминэу «А-р» хэль. Джыре ѢылаикIем уеплымэ тисабийхэри тэри е компьютеры, е телевизоры, телефонхэмренэу тинэхэр ахэгъэнагъэх. Нахь макIэрэ тинэхэр дгээулапIэхэу, ахэм замыгъэпсэфы зыхурэм витамин «А-р» нахь егъафедэ. Мы витамины макIе зыхэлтыр: шур, тхуу шылыкэр, пцэжье даагэр ары. Аш пае бэта каротины зыхэлхэр лъэшэу федэ мэхъух. Пхым (морковкэм) нахь нахыбэу къэбым мэр хэль. Етланы къэбым бэу хэль витамин В12-р. Бэ мыш ехыгъэр, белокри, нутриеновая кислотари, нэмүкIхэри. Тэ тымышэу бэба тпкыышол химическэ юфэу

щыкIорэр, ахэм мэр ахэлажьэ, шогъэшхуи ил.

Адигэ къэбыр зытэуплэккум кыгъэлэгъуагъэхэм етланы ашыщ, нэмүкI къэб лъэпкхэм ялтытыгъэмэ, гучыр, кремниер дэгъоу зэрэхэльхэр. НэмүкI къэбхэм ар ахэль, ау адигэ къэбым нахьыб хэлъыр. Къупшхэхэм алаа кальцинер нахь дэгъоу ало, ау кремниер аш имыгъусэ зыхъукIе икъу фэдизэу якушхъэхэр пытэ хуухэрэп. Джащ пае сабый цыкIуухэм якушхъэхэр зыщыуцуре лъэхъаным, нэж-лужхэм е зиккушхъэхэм дагъо зилэхэм къэбир агъафедэмэ дээгу. Непэ къэбэу грамми 100 нахь умышхыгъэм, пкыышольм ишкIэгъэ кремниер кыпIэкелгэхь. Джащ фэдэккабз, молибден, фтор зыфатохуу цэхэр зыгъэптихэу, гуанэ мыхъунхэм пае зишуагъэ къаклохэрэри аш хэлхэл.

— Непэ хэтэрыкIхэу тучанхэм ашашхэу е унагъохэм къагъэкIхэрэм якъэбзагъэ кыдэплэйтэмэ, къэбир сида зэратекIырэр, сида къахэзьгъэшырэр?

— Бэхэм къэбым игуугу ашы, тапэки тырыгушыгъэгъар адигэ къэбир ашлогошэшгэйон хэтэрыкIеу «Феномен адигейской тыквы» алии Санкт-Петербург кырыашыкIи кызэрэсфытеогъагъэхэм. Цыфхэр рэгушылх адигэ къэбым, ашлогошэшгэйон. Сэ сишошыкIе къэбир нэмүкI хэтэрыкIхэм зэратекIеу слытэрэр: къэгъэкIыгъошу, ыгъыгъошу, ыкIышоо пытэш, витаминхэр чимынэхэу бэрэ шыгъэлэлын пльэккышт.

Джащ пай бжыхэм къыщгэжъягъэу гъатхэм нэс микрэлементэу, витаминэу пкыышольм ишкIагъэхэр нахьыпэм

адигэхэм къаэкIэхъан, агъафедэн амал зыкIягъэр. АшкIе къэбир Ӏерыфгъу.

Ори къэпуугаа непэрэ мафэм нэмүкI хэтэрыкIхэм щэнаутхэмкIе ялоф зытэтуу, ар ахэлэу кызэрэгъэкIхэрэр. Къэбым упплэкунэу етшылгэхъэхэм зыщнаут горэ аш хэлъуу къагъэлэгъуагъэр. АшкIе къэбир къабзэ, чыгъэшшу елтыни ишкIагъэлэгъэп, къэгъэкIыгъошу.

— ЗэрэхъуэрэмкIе, непэрэ мафэм хэтэрыкI къабзэу, щэнаут хэмийлэуу къэнагъэр къэбир арэу пльэтиштэ.

— Арэу сэ сэлъытэ. Сэ сышхъэкIе, къэбым игбо хуумэренэу сэшэфы, сэгъафедэ. Тиуплэкунхэм къагъэлэгъуагъ щэнаут зи зэрэхэмилыр. Ау упчэу зыфэдгээцүжыгъэхэм ашыщэу джэуап зэссымытжышигъэлэгъэр адигэ къэбым икъыхэхын ары. Сыдэущтэу адигэ къэбир къахэпхышта? Упплэкунхэр тшы зэхъум т-

гупшисагь «адигэ къэб шуулаа мы тууплэккухэрэр? НэмүкI лъэпкхэм ахэлкүхэгъар шуулаа?»

Туу. Къоджэ зэфэшхъафхэм къарытшыгъэх тыуплэккугъэхэр: ежы цыфхэм къагъэкIыгъэхуу Аскъэлаа, Тыгъургый, Шеуджэн, Коцхъэблэ районхэм къашытатыгъэх. Ахэр зэдгэапшэхээзэ тууплэккугъэхэти, джа витаминуу, углеводуу ахэлхэмкIе зэлчээжъякIаахэр къахэкIыгъэх.

Сэ сызэреплэтиэмкIе, къэбир къыхэпхы зыхъукIе къидэптихэнхэ фае кызщаагъэгъэчыгур, зыщаагъэтихъэгъэ-зыщыуахыхъыгъэ уаххтэр. Джа зэкIэми къэбымкIе мэхъянэ я. Узьгисэурэм къэбир кызщаагъэ-къыгъэмэ нахь тэрээзу сэ сэлъытэ. Тиадыгэ чыгъухэм къэбир дэгъоу къякly, арын фае нахь Ӏешлоу, нахь дэгъоу къахэшэуи зыкIыщтыр.

**Дэгущыагъэр
ТХАРКЬОХЬО Аминэт.
Адигэ телерадиокомпанием
ижурналист.**

ТИКЪЭЛЭГЬЭЛЭГЬОНХЭР

ШУЛЬЭГЬУМ ИЗЭГЬЭПШЭНХЭР

Адигэ Республикэм и Къэралыгъо камернэ музыкальнэ театрэу Хъанэхъу Адам ыцIе зыхырэм шуульэгъум фэгъэхыгъэ къэгъэлэгъон ѢыкIуагъ.

Еленэ дахэм, нэмүкIхэм афэгъэхыгъэхэу Жан Оффенбах иопереттэхэр гъэшэгъоных. «Ключ на мостовой» зыфиорэр режиссерэу Виктор Серебрянскэм ыгъеуцуг.

Камернэ музыкальнэ театрэх ихудожественнэ пащэу Сулейманов Юнис кызэрэтиуагъэу, Жак Оффенбах опереттэр зитхыгъэм ыуж ильэси 150-рэ тешлагъэм, жыы хуурэп. Искусствэр зыгу рихыхэрэр ягуалэу елпльы.

Шуульэгъум мыгощым ехылIэгъэ къэгъэлэгъоным Адигэ Республикэм инароднэ артисткэу Ирина Кириченкэр, Адигеим изаслуженнэ артистхэу Елена Лепиховар, Давид Манакьян, Владислав Верещако, театрэх иартистхэу Сергей Русалимовыр хэлажьэх.

Тхыагъэцыгъэхэр зезыхъэрэ бзыльфыгъээр Ѣылаагъэ зыхэль хуульфыгъэм изекIуакIэхэм гунаапкъэу ялэмрэ къэгъэлэгъоным елпльыгъэхэм зэрагъапшэх, зэфэхысыжхэр ашыих. Къэгъэлэгъоныр ордхэм къагъедаахэ.

САХЫДЭКЬО Нурбый.

Баскетбол

Пчагъэр 74 — 73-рэ

«Динамо-МГТУ» Мыецкуапэ — «Чебоксарские Ястребы» Чебоксары — 74:73 (12:9, 29:24, 14:31, 19:9).

Шэкюгъум и 21-м республикэ спорт Унэшхоу «Ошутенэм» щызэдешлагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Чичайкин — 13, Суслов — 2, Рябов — 3, Александров — 2, Гапошин — 25, Турэ — 2, Милютин — 16, Сизов — 9, Кочнев — 2.

Суперлигэм иятлонэрэ куп хэт баскетбол командэхэм язэнэ-кьюкьуу күэхүм зыщыфекштим упчабэ къэтеджыгъ. Пчагъэр 70:66-у хаклехэм ахызэ, В. Чичайкиним хъагъэм іэгуаор ридзагъ — 68:70. А. Гапошиным хъурдканэм іэгуаор редзэ —

70:70. Аужырэ такъикым А. Милютиним гутиныгъе къызихъафи, хъагъэм іэгуаор ридзагъ — 74:70-рэ. Хаклехэм яшлаклоу Е. Богдан хъурдканэм іэгуаор ридзенэу иғьо ифагъ — 74:73-рэ.

— Артем Гапошиныр, Владимир Чичайкиныр, Александр Милютинир анахь дэгьоу ешлагъэх, — къитиуагъ «Динамо-МГТУ-м» итренер шхьалэу, Адыгэ Республиком изаслуженэ тренерэу Андрей Синельниковым. — Фи-

налым тыхэфэнным тыфэбанэ. Зичэзыу ешлэгъухэм тишыпкъэу зафэтэгъехъазыры.

Шэкюгъум и 24 — 25-м «Динамо-МГТУ-р» «БАРС-РГЭУ» Россторон-на-Дону Мыецкуапэ щылукъэшт.

Футбол

Ятлонэрэ къеклокъигъоррагъажъэ

Урысыем футболымкэ иапшьэрэ куп хэт командэхэм я 15-рэ ешлэгъухэр шэкюгъум и 19 — 21-м ялагъэх.

КІэуххэр

«Зенит» — «Нижний Новгород» — 5:1, «Крылья Советов» — «Урал» — 1:1, «Локомотив» — «Ахмат» — 1:2, «Краснодар» — «Спартак» — 2:1, ЦСКА — «Химки» — 0:0, «Ростов» — «Уфа» — 2:2, «Динамо» — «Арсенал» — 5:1, «Шахцэ» — «Рубин» — 1:2.

«Зенит» иешлаклоу Артем Дзюба гэгогогуи 3 «Нижний Новгород» икъэлапчэ іэгуаор дидзагъ. Урысыем ихэшыпкыгъэ команда А. Дзюбэ щемышлэрэми, хэгэгүм изэнэкьюкьуу щысэшү къыщегъэльяго.

Игорь Акинфеев — 800

ЦСКА-м икъэлэпчээлүү цэргийоу Игорь Акинфеевыр футбол командэхэм гэгогогу 800 аашшагъ. Урысыем изэнэкьюкьуу зэлүкігъу 500 щырилагъ. Футболышом щызэлшлэрэ Игорь Акинфеевым зэхахьэм щыфэгушуагъэх, «800» тетхагъэу нэпэөрль шүхъафтын дахэ фашыгъ.

ЦСКА-р «Химки» зыдешэм, И. Акинфеевым іэпээсэнгъэ ин кыгъэлэгъуагъ. Аужырэ такыкын гэгогогу 2 іэгуаор кынзэклидэжэжыгъ, пчагъэр 0:0-у къыгъэнэн ёлъэкыгъ.

Мырзэ Резыуан къыхагъэшыгъ

Зэлүкігъум ишлэкло анахь дэгьоу Мырзэ Резыуан къыхагъахыгъ. «Химки» ар хэт, гупчэм ыкыи ылпкэ аашшэ. Къэбэртээ-Бэлхъяарын къыхагъуээ Р. Мырзэм эзэхшэн иофхэр дэгьоу ыгъэцэллагъэх, ешлаклохэр зыльишхээзэ щысэшү афхыгъ.

«Краснодар» 2:1-у «Спартак» теклиагъ, Кордобэ ыкыи Крыховяк зэрээ «Спартак» икъэлапчэ іэгуаор дадзагъ. «Спартак» иешлаклоу Соболевым пенальтикэ пчагъэр 1:1 ышыгъагъ.

«Шахцэ» 1:0-у ешлэгъур къы-

хызэ, 1:2-у «Рубин» къытеклиагъ. «Шахцэ» я 2-рэ чыпкэ щылагъ, джы я 3-рэ хъугъэ.

Ауж къинэрэ командэхэр «машлом хэтих». Авшэрэз купым хагъэкынхуу фаехэп. Джырэ уаххээ къэшлэгъуа ауж къиншт командитур. «Зенит» дышшэм нахь пэблагъэм, медальхэм афэбанхэрэм япчагъэ хэхьо. Ижныре адыгэ кылэу Шахцэ тигъэгушоштэу тэгүүгъ.

Чыпкэ зыдэштыхэр

1. «Зенит» — 33
2. «Динамо» — 29
3. «Шахцэ» — 27
4. «Локомотив» — 25
5. «Краснодар» — 24
6. ЦСКА — 24
7. «Крылья Советов» — 23
8. «Рубин» — 22
9. «Ахмат» — 21
10. «Спартак» — 19
11. «Ростов» — 17
12. «Уфа» — 15
13. «Н. Новгород» — 14
14. «Арсенал» — 13
15. «Химки» — 13
16. «Урал» — 12.

Я 16-рэ зэлукъигъухэр

- 27.11
«Урал» — «Шахцэ»
«Ахмат» — «Ростов»
«Химки» — «Краснодар»
28.11
«Н. Новгород» — «Кр. Советов»
«Рубин» — «Динамо»
ЦСКА — «Зенит»
29.11
«Уфа» — «Спартак»
«Арсенал» — «Локомотив».
2021 — 2022-рэ ильэс ешлэгъум хэхъэрэ аэрэ къеклокъигъор командэхэм ахыгъ. Ятлонэрэ къеклокъигъор шэгэгдүү и 28-мрагъэжьэшт. Командэхэм ятренер шхъафэхэм ашыцхэр язнатэхэм шэхэу алыгъэкынштых. Сыдэу хъугъэми, хэгэгүм изэнэкьюкьуу нахь гэшлэгъон хъущтэу тэгүүгъ.

Зэхээшагъэр
ыкыи къыдээз-
тъэкъырэр:

Адыгэ Республиком лъэпкэ Иофхэмкэ, Иэкъыб къэралхэм ашы-
псэурс тильэпкэ-
гүхүм адырэй эзхы-
ныгъэхэмкэ ѹкыи
къэбар хъугъэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыгъэр:
385000,

къ. Мыецкуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къайхыэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифтыр
12-м нахь цыкунуу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъехэр редакцием
зэкъегъекъожых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхвьатыгъэр:
Урысые Федерацием
хэхүн Иофхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ѹкыи зэлты-
Иэсэйкэ амалхэмкэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэ гэлээр-
шапл, зэраушыхвьатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхвьатыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъемкэ
пчагъэр
4303
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2424

Хэхүннын узчи-
къэтхэнэу щыт уаххтэр
Сыххатыр
18.00
Зыщаушыхвьатыгъэ
уаххтэр
Сыххатыр
18.00

Редактор
шхъаф
Дэрэ Т. И.

Редактор шхъаф
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхырэ секретарыр
Жакъемыкъо
А. З.